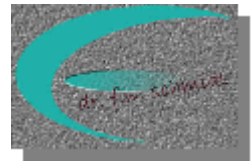

Reacties:

f.schmidt@wxs.nl

Jaargang 3, nr. 1

Histo-visie

De Lespinasse

In de negentiende eeuw is de naam De Lespinasse onlosmakelijk verbonden geweest met de gezondheidszorg in Hasselt. Zowel de vader Adolph Frederik als de zoon Adolph Frederik Henri zijn in die eeuw als stadsgeneesheer in Hasselt werkzaam geweest. Laatst genoemde heeft ook in Hasselt onderwijs gevolgd alvorens hij naar de universiteit te Utrecht ging om daar in 1842 te promoveren in de geneeskunde. Een jaar later promoveerde hij bovendien in de verloskunde. Na eerst in Deventer en Zwartsluis werkzaam geweest te zijn, werd hij in 1847 benoemd tot gemeentegeneesheer te Vaassen. Hier trouwde hij ook met Albertina Johanna Cokart. Dit huwelijk werd gezegend met een vijftal kinderen: Frederique Antoinette [geboren in 1851], Gijsbert Adolph Frederik [1852] en Albertine Everdina Johanna [1858]. Toen in 1863 zijn vader overleed besloot Adolph Frederik Henri de praktijk van zijn vader in Hasselt over te nemen. Eerst woonde het echtpaar op Hoogstraat 30, maar later verhuisden zij naar de Ridderstraat 44. Inmiddels was het gezin gegroeid met Adolpina Frederique [1864] en met Gijsbert Johannes [1867]. Laatstgenoemde

overleed echter in datzelfde jaar. Ook Albertina Johanna Cokart overleed begin dat jaar in het kraambed. Ondanks zijn specialisatie heeft Adolph Frederik Henri haar dus niet kunnen redden.

In 1868 hertrouwde hij met Maria Ida Kuypers. Kinderen werden in dit huwelijk niet geboren. Gelukkig is dit hu-

welijk ook niet geweest. Al in 1870 vertrok Adolph Frederik Henri hals over kop naar de Verenigde Staten. Zijn vrouw waarvan hij inmiddels gescheiden leefde, bleef alleen achter. Zij overleed later in 1890 in Haarlem. Opvallend is dat de oudste dochter van Adolph Frederique Henri bij haar stiefmoeder bleef om later te trouwen met Pieter van Assen die vanaf 1884 tot 1903 gemeentesecretaris van Hasselt was. De beide andere dochters vergezelden hun vader op zijn reis van Antwerpen naar Amerika. Gijsbert Adolph Frederik volgde een paar jaar later. Op zijn reis naar de Verenigde Staten werd Adolph Frederik Henri vergezeld door zijn zesentwintigjarige huishoudster Charlotte Bax. Uit het feit dat zij later hem een zoon – Henri - schonk, mag worden afgeleid dat zij meer was dan een huishoudster. Niet duidelijk is of de scheiding tussen Adolph Frederik Henri en Maria Ida wettig is afgerond. Waarschijnlijk niet. Bigamie moet dan ook niet worden uitgesloten. Mogelijk is dit ook de reden dat Adolph Frederik Henri deed besluiten om naar de Verenigde Staten te gaan.

Zijn vertrek is nogal overhaast geweest. In 1863 werd hij ingeschreven als lid van de vrijmetselaarsloge Fides Mutua te Zwolle. In de periode 1867 tot 1870 was hij zelfs voorzitter ervan. Onder zijn leiding werd de huidige loge aangekocht en verbouwd. Het was Frederique Antoinette die in 1869 de eer had om de eerste steen voor de verbouw te mogen leggen. Daarbij ontving ze als aandenken een zilveren troffel die ooit aan haar moeder had toebehoord. Toen een

Adolph Frederik Henri de Lespinasse

Vorige keer hebben we het gehad over vrijmetselaars in Hasselt.

Dit hele nummer is gewijd aan de vrijmetselaar De Lespinasse. Eén van de beste artsen die Hasselt in de negentiende eeuw gekend heeft.

jaar later de opening plaatsvond, was De Lespinasse – 51 jaar oud - reeds naar Amerika vertrokken. De broeders met vragen achterlatend. De Lespinasse had zich juist in de tijd die aan zijn vertrek voorafging letterlijk en figuurlijk erg ingespannen bij de bouw van het nieuwe onderkomen. Daarbij was het zoals gezegd niet bij woorden gebleven. Hij had ook zijn handen uit de mouwen gestoken. Dat er tijdens zijn voorzitterschap afstand tussen broeders en zusters bestond, mag wel blijken uit de woorden van De Lespinasse die hij tijdens de eerste steenlegging in aanwezigheid van de dames uitsprak: *intussen is de klove minder wijd dan vroeger, en ik hope, dat de tijd spoedig aanbreke, dat wij U in volle zin des woords zuster zullen mogen noemen*”. We krijgen de indruk dat De Lespinasse zich niet zo aan conventies gebonden voelde. Dat wordt nog eens onderstreept door zijn activiteiten als schrijver. Zo schreef hij onder het pseudoniem Joris Bromminck een drama met de titel *“Jacoba of Vorstin en Vrouw”*. Het stuk werd zelfs in de Amsterdamse Schouwburg opgevoerd. Andere pennenvruchten waren: *de arts in taferelen, Mijn neef Zacharias, Anitta d’Ulloa, of de dubbele eed van trouw, Een kamer in het huis van Jan Sallie, komische schets van Nederlandsche zeden in de laatste Jaren, De Dansmeester Hoogheid, Hierna beter en De Proef*. Maar ook schreef hij: *“Waakt Protestanten! Teekenen des tijds.”* Raakvlak met zijn eigen werk had: *“Humor en Ernst, in Gedachten en Opmerkingen nopens de Rapporten over de geneeskundige Staatsregeling in 1841 – 1842*. Verder vertaalde hij: *negen brieven over het congres van geneeskunstbeoefenaren in Frankrijk..* Mede van zijn hand is ook *Alphabetisch atsenijzakboek, met inachtneming der Nieuwe Nederlandsche Pharmacopea*. Over zijn nieuwe vaderland schreef hij een staatkundige en staathuishoudelijke verhandeling. Kortom een erudiet man. Een man gekenmerkt door een brede belangstelling, een overtuigd vrijmetselaar enstadsgeneesheer van Hasselt.

Ook in die hoedanigheid viel hij op door zijn vooruitstrevende inzichten. In 1863 volgde hij zijn overleden vader op. Die was in de voorafgaande tijd al vaak ziek geweest. De Lespinasse ontving als stadsgeneesheer 200 gulden op jaarbasis aan traktement en daarenboven 300 gulden voor geneesmiddelen. Het jaar 1866 was in medisch opzicht voor De Lespinasse een zwaar jaar. De stad werd eveneens als elders geplaagd door een cholera-epidemie. Zestien doden was het resultaat. Dat jaar lag het gemiddelde dodenaantal zo’n vijftig procent boven het gemiddelde van dat decennium. Een dieptepunt dus. Aan de inspanningen van De Lespinasse heeft het niet gelegen. Hij kreeg als dank voor zijn bewezen “diensten gedurende de heerschende cholera” door het stadsbestuur een pendule aangeboden. De Regering bood hem om dezelfde reden een bronzen medaille aan. Als gevolg van deze epidemie werd een gezondheidscommissie ingesteld en

werd een begin gemaakt met het aanleggen van een rioolstelsel. In het plaatselijke ziekenhuis werd op zijn aandringen een ziekenoppasser aangesteld. Hij werd opgevolgd door L.P. Schmidt uit Enkhuizen. Ook deze arts had vooruitstrevende opvattingen.

Op 27 maart 1881 overleed De Lespinasse op 61 jarige leeftijd in Orange City. Twee jaar eerder was zijn derde “vrouw” hem voorgedaan. Ook uit deze verbintenis kan de non-conventionele opstelling van Adolph Frederik Henri worden afgeleid. Tussen beiden moet een aanzienlijk standsverschil hebben bestaan. Desondanks besloot hij voor haar zijn tweede vrouw te verlaten en een nieuw bestaan aan de overzijde van de oceaan te beginnen. Alles wat hij tot dan toe had bereikt en opgebouwd, liet hij voor haar varen. Ook in zijn nieuwe vaderland wist hij echter weer een belangrijke maatschappelijke positie te verwerven. Een jaar na de dood van zijn 35 jaar jonge vrouw, beëindigde De Lespinasse zijn werkzaamheden als arts. Zijn zoon Gijsbert Adolph Frederik zette net zoals Adolph Frederik Henri bij zijn vader gedaan had - zijn praktijk voort. Hij werd op zijn beurt weer opgevolgd door Henry de Lespinasse, de jongste (onwettige?) zoon van dr. Adolph Frederik Henri de Lespinasse.

De dochter van De Lespinasse met haar man Pieter van Assen

Een arts die zijn maatschappelijke carrière voor een vrouw opgaf.

Meer over de historie van Hasselt weten of zien
www.schmidtplanet.info